

Краєзнавча премія імені Петра Тронька 2025 року

У 2025 році Національна спілка краєзнавців України відзначає своє 100-річчя та 110-у річницю від дня народження її першого очільника, видатного вченого, історика і громадського діяча, Героя України Петра Тимофійовича Тронька (1915-2011). Починаючи з 2013 року, Національна спілка краєзнавців України щороку присуджує Премію імені академіка Петра Тронька окремим краєзнавцям за вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю.

Цьогоріч, 12 липня 2025 року, за традицією члени Президії Національної спілки краєзнавців України на чолі з її головою, доктором історичних наук, професором, членом-кореспондентом НАН України Олександром Реєнтом вшанували пам'ять видатного діяча урочистим покладанням квітів до могили на Байковому кладовищі. Серед присутніх були представники краєзнавчих осередків спілки: голова Київської міської організації НСКУ Олександр Гончаров, голова Миколаївської обласної організації НСКУ Олександр Тригуб, голова Житомирської обласної організації НСКУ Павло Скавронський, голова Черкаської обласної організації НСКУ Валентин Лазуренко, голова Кіровоградської обласної організації НСКУ Олег Бабенко, голова Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак, голова Одеської обласної організації НСКУ В'ячеслав Кушнір, в.о. голови Хмельницької обласної організації НСКУ Віктор Адамський, відповідальний секретар Харківської обласної організації НСКУ Ольга Вовк, перший заступник головного редактора журналу «Краєзнавство» Олег Бажан та інші представники краєзнавчої спільноти. Також вшанувати пам'ять свого легендарного батька прийшла донька академіка – Лариса Тронько.

Присутні обмінялись теплими спогадами про непересічну постать українського державного, наукового та громадського діяча, визначного організатора пам'яткоохоронної справи та краєзнавчого руху в Україні Петра Тронька, а голова Черкаської обласної організації НСКУ Валентин Лазуренко вручив Ларисі Петрівні книгу «Академік Петро Тронько і Шевченків край» (автор-упорядник – багаторічний очільник, а нині заступник голови Черкаської обласної організації НСКУ Василь Мельниченко). В. Лазуренко зазначив, що з Черкащиною Петра Тимофійовича пов'язувала тісна співпраця у часи, коли він обирався депутатом Верховної Ради УРСР від Черкаської області, та в інші періоди його багаторічної державної, наукової і громадської діяльності. П. Тронько неодноразово бував у містах і селах краю, вивчав проблеми гуманітарної сфери, передусім, пов'язані зі збереженням культурної спадщини, особливу увагу приділяв Шевченківським місцям і Чигиринщині. Він зазначив, що державна і громадська діяльність Петра Тронька сприяла здійсненню практичної роботи зі збереження і охорони історико-культурної спадщини Черкащини – одного з історичних регіонів України, та залишила у черкащан добру пам'ять про нього.

Урочиста церемонія вручення Премії імені академіка Петра Тронька Національної спілки

краєзнавців України відбулось у Меморіальному комплексі «Національний музей історії України у Другій світовій війні». Символічно, що свого часу за сприяння Петра Тимофійовича Тронька, який був головою Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, було профінансовано будівництво цього унікального музею. За традицією, захід розпочався з перегляду документального фільму про Петра Тронька. Генеральний директор Музею Юрій Савчук відзначив цінний внесок краєзнавців у сучасну історичну науку та підкреслив важливість проведення цього річного заходу у стінах Музею.

Голова Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт привітав лауреатів із їхнім творчим доробком та вручив їм високу нагороду. Рішенням Президії НСКУ від 28 травня 2025 року лауреатами стали представники шести обласних організацій, що зробили значний внесок у розвиток історико-краєзнавчих досліджень.

Так, від Полтавської обласної організації НСКУ почесну нагороду отримала **Людмила Бабенко** – член правління обласної організації, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, член Української асоціації релігієзнавців.

Сфера наукових інтересів дослідниці охоплює державно-церковні відносини в радянській Україні, діяльність радянських органів державної безпеки, політичні репресії, питання теорії та історії історичного краєзнавства. Вона є автором понад 200 публікацій із цієї тематики, автором і співавтором ряду монографій та фундаментальних видань, у співавторстві з Людмилою Бабенко підготовлено чотири навчальні посібники. Людмила Леонідівна є заступником головного редактора наукового журналу «Історична пам'ять», членом редакційної колегії наукових видань Полтавського краєзнавчого музею, членом обласної редколегії та співавтором багатотомного науково-документального видання «Реабілітовані історією. Полтавська область».

Від Миколаївської обласної організації НСКУ почесну нагороду отримав її голова **Олександр Тригуб** – доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, автор більше 300 наукових праць різнопланової тематики. За його участі було створено низку провідних журналів та наукових збірок України, де він є членом редакційної колегії: «Наукові праці: Історія» ЧНУ імені Петра Могили, «Чорноморський літопис», науковий щоквартальник «Емінак», «Старожитності Лукомор'я», «Український селянин», «Історико-археологічний альманах» та інші. Останні 15 років він керує секціями «Філософія» та «Теологія» Миколаївського осередку Малої академії наук України; плідно співпрацює з Миколаївською групою «Реабілітовані історією» (нині – Обласний центр пошукових досліджень). Член правління Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин. Член наглядової ради при Державному архіві Миколаївської області. Сфера наукових інтересів дослідника – історія України другої половини XVIII – першої половини XX ст., краєзнавство, історія міжнародних відносин і місця релігійного фактору у міжнародних відносинах, історія дипломатії.

Від Черкаської обласної організації НСКУ почесну нагороду отримав **Олександр Шамрай** – член правління обласної організації, голова Ревізійної комісії Черкаської обласної організації НСКУ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та права Черкаського державного технологічного університету (за сумісництвом), керівник Кам'янської організації НСКУ, заступ-

ник голови Черкаської обласної державної адміністрації з гуманітарних питань. Основне коло його наукових інтересів – історія України, історичне краєзнавство, персоналістика. Автор (співавтор) понад 50 наукових праць, із них – двох навчальних посібників, монографії та п'яти науково-популярних книг.

Від Одеської обласної організації НСКУ почесну нагороду отримав **Антон Грисков** – член правління обласної організації, автор близько 100 статей з історії і культури України, історичного краєзнавства. Після анексії Криму в липні 2014 року йому вдалося за попередньою домовленістю з колишніми організаторами та співвласниками музею М.М. Миклухо-Маклая (с. Кача під Севастополем) власним коштом доставити в Одесу 32 експонати, переважна більшість з яких роботи відомого чернігівського художника, заслуженого діяча мистецтв України Бориса Дєдова, з метою подальшої передачі до фондів Одеського історико-краєзнавчого музею на зберігання. Протягом останніх років дослідник здійснив дослідження стосовно створення в Одесі у 1924 році першого в Україні пересувного українського робітничо-селянського театру імені Івана Франка, що дозволило повернути майже з небуття імена його перших акторів-ініціаторів та режисерів, встановити базові основи первинного репертуару, маршрути виступів по містах та селах Одеської округи, найменування та перелік вистав.

Вінницьку обласну організацію НСКУ представляв голова організації Сергій Гальчак, який отримав почесну нагороду для **Анатолія Назребецького** – дослідника Шаргородщини, автора численних науково-краєзнавчих праць. У 2021 році Анатолія Никифоровича занесено до «Книги рекордів України» з врученням відповідного диплома – за написання 25-ти книг, присвячених одному району. Книги інформаційно насичені, багаті на ілюстративні матеріали, об'ємні, в середньому містять 500 і більше сторінок. На даний час пенсіонер працює над написанням чергових книг про людей і села Шаргородщини, він також автор численних публікацій краєзнавчої тематики у пресі.

Від Хмельницької обласної організації НСКУ почесна нагорода посмертно була присуджена голові Хмельницької обласної організації НСКУ **Юрію Телячому**, який трагічно загинув у 2025 році. Відзнаку для Ю. Телячого було передано в.о. голові Хмельницької обласної

організації НСКУ Віктору Адамському. Юрій Васильович Телячий на посаді голови Хмельницької обласної організації НСКУ енергійно продовжував справу своїх попередників, успішно розвиваючи краєзнавство Хмельниччини, натхненно впроваджував актуальні ініціативи в історичному та освітянському краєзнавстві. Він був вченим, істориком, краєзнавцем, доктором історичних наук, професором, президентом Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Його наукові дослідження допомогли повернути до історичної скарбниці та зберегти багато забутих імен та маловідомих сторінок нашого минулого, які могли б бути втрачені назавжди. Юрій Телячий був краєзнавцем за покликанням, органічно поєднував у собі глибоку ерудицію та гуманність, високий професіоналізм та сердечну чуйність. Для нього історія рідного краю, його культура, традиції мали особливе значення.

Загалом за тринадцять років існування Всеукраїнської Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ почесну відзнаку отримало 93

дослідники історії та культури рідного краю. Величезний доробок Петра Тронька у галузі історичної науки та культури України відіграє колосальну роль у суспільній свідомості кожного з нас, сприяючи формуванню патріотизму та зміцненню нашої державності.

У межах заходу було підписано меморандум про співпрацю Національної спілки краєзнавців України з Національним музеєм історії України у Другій світовій війні. Для гостей заходу було проведено цікаві тематичні екскурсії експозицією музею.

До 110-ї річниці від дня народження першого очільника Спілки, Героя України Петра Тимофійовича Тронька та у свій 100-літній ювілей Національна спілка краєзнавців України отримала низку щирих поздоровлень, серед яких окремо хочеться виділити привітання від колективу Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (заступник директора – Дмитро Омельченко)

Голові Національної спілки краєзнавців України,
члену-кореспонденту НАН України Олександрю РЕЄНТУ,
членам Президії НСКУ

Шановний Олександрє Петровичу!

Шановні члени Президії Національної спілки краєзнавців України!

Вітаємо Вас із знаменним ювілеєм – 110 річницею від дня народження славетного українця – Петра Тимофійовича Тронька.

Ювілейна дата народження Героя України, академіка НАН України, видатного організатора та керівника краєзнавчого руху в Україні Петра Тронька знаменна як для усього українського суспільства, так і для кожного з нас особисто.

Освітянське краєзнавство було і залишається важливою складовою частиною краєзнавчого руху України, адже через гуртки і творчі об'єднання, участю в краєзнавчих заходах ми фіксували залучення до краєзнавчо-дослідницької роботи до 200 тисяч учнів щорічно.

«Велику справу робите разом з педагогами України, виховуючи дітей через знання історії рідного краю та України», – говорив Петро Тимофійович.

З часів відродження Всеукраїнської спілки краєзнавців її Голова, академік П.Тронько, члени Правління спілки, науковці-краєзнавці в регіонах брали активну участь у формуванні системи краєзнавчо-дослідницької роботи в закладах освіти України. Вони вважали таку роботу для себе громадянським обов'язком.

У сьогоднішні маємо цікаві за змістом, різноманітні за формами Всеукраїнські та регіональні краєзнавчі заходи: сім різних за тематикою Всеукраїнських краєзнавчих конференцій учнівської молоді, провели 14 Всеукраїнських зльотів юних туристів-краєзнавців, більше десяти років проводиться Всеукраїнська краєзнавча експедиція учнівської молоді «Моя Батьківщина-Україна», Всеукраїнський конкурс польових краєзнавчих досліджень туристсько-краєзнавчої експедиції «Мій рідний край», Всеукраїнський конкурс юних екскурсіводів музеїв закладів освіти «Край, в якому я живу» тощо.

Петро Тимофійович Тронько як Голова спілки брав участь у Всеукраїнських підсумкових краєзнавчих заходах, з великим задоволенням спілкувався з учнями і педагогами.

У своїх виступах як настанову Петро Тимофійович стверджував: «Написане живе довго!» Ці напутні, пророчі слова ми завжди говоримо учасникам наших краєзнавчих заходів – дітям України, як потребу і необхідність записувати усе досліджене в родині, селі або місті, про життя відомих земляків та історичних постатей.

Наукова та громадська діяльність Петра Тимофійовича Тронька для нас, педагогів, залишається взірцем служіння історичній науці і краєзнавству, формування у юних українців стійких почуттів патріотизму, бажання діяти задля України.

Пам'ятаємо...

Колектив Українського державного центру
національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді
Міністерства освіти і науки України

12 липня 2025 року

Національна спілка краєзнавців України щиро вітає лауреатів
та бажає їм і надалі впевнено і твердо триматись на краєзнавчому фронті
на благо українського народу! Україна переможе! Слава Україні!

Покладання квітів до могили П. Тронька головою НСКУ
Олександром Реєнтом. 12 липня 2025 р.

Біля могили Петра Тронька на Байковому кладовищі. 12 липня 2025 р.

Голова Черкаської обласної організації НСКУ Валентин Лазуренко вручає Ларисі Петрівні Тронько книгу про батька, академіка НАН України, Героя України Петра Тронька. 12 липня 2025 р.

Голова Черкаської обласної організації НСКУ Валентин Лазуренко демонструє книгу про академіка П.Тронька. 12 липня 2025 р.

Голова НСКУ Олександр Реєнт з лауреатом
Премії імені Петра Тронька
Олександром Шамраєм. 12 липня 2025 р.

Голова НСКУ Олександр Реєнт з лауреатом
Премії імені Петра Тронька
Антонем Гриськовим. 12 липня 2025 р.

Колективне фото лауреатів Премії імені Петра Тронька:
зліва на право – Олександр Тригуб, Людмила Бабенко, Олександр Реєнт, Олександр Шамрай,
Віктор Адамський, Антон Гриськов та Сергій Гальчак. 12 липня 2025 р.